

IAN MOORE

SMRT I KROASANI

Nakladnik:

Koncept izdavaštvo j.d.o.o.,
Borongaj aerodrom 12, Zagreb

Za nakladnika:

Daniel Đurđevac

Urednik:

Branko Matijašević

Lektura:

Nikolina Gajić

Korektura:

Mirna Pucelj

Grafičko oblikovanje:

Blid

Dizajn korica:

Studio 2M

Tisak:

Og grafika d.o.o., Jastrebarsko, veljača 2025.

Death and Croissants

Copyright © 2021 Ian Moore

All rights reserved.

Copyright © za hrvatsko izdanje: Koncept izdavaštvo 2024.

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije biti objavljen ili pretnisnut bez prethodne suglasnosti nakladnika i vlasnika autorskih prava.

ISBN 978-953-8326-83-7 (meki uvez)

ISBN 978-953-8326-84-4 (tvrdi uvez)

Cip zapis dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001256407 (meki uvez) i 001256406 (tvrdi uvez)

IAN MOORE

SMRT
i kroašani

MISTERIJ U DOLINI FOLLET

S engleskoga prevela
Sanja Ščibajlo

KONCEPT
IZDAVAŠTVO

Za Natalie i dečke

Prvo poglavlje

Ima li na ovome svijetu išta tako otužno kao što je muesli? Nije baš da je Richard Ainsworth bio loše raspoložen, samo mu jutra nisu naročito lako padala. Bila su mu naporna, recimo radije. Jutra je smatrao izazovnima, bila su nešto što treba izdržati prije no što se dokopate malo manje izazovnih poslijepodneva i večeri. Jutra su oni plitki bazenčići s prljavom i hladnom vodom kroz koje morate proći prije no što vam dopuste ući u toplinu i relativnu čistoću javnog plivačkog bazena. Rezignirano je uzdahnuo. Bio je svjestan toga da mnogi imaju problem s jutrima, ali ne vode mnogi pansion. I to pansion u idiličnoj pastoralni doline Loire, gdje se stvari mogu događati *samo* ujutro.

Doručak i u najboljem slučaju zna biti problematičan obrok; općenito govoreći, Richard se mučio pronaći tu profinjenu ravnotežu između potrebe da se gostu nađe pri ruci, ostavljajući mu istovremeno dovoljno prostora da u svom jutarnjem obroku uživa, ako se to može tako reći, u miru. Trik se sastojao od toga da se doimaš pristupačnim, ali i nezainteresiranim. Pažljivim i susretljivim, ali suzdržanim. Tako te nitko ne može optužiti da se nisi pobrinuo za njegove potrebe, ali će dvaput razmisliti prije no što išta zatraži od tebe. To je manje bila diskretna uslužnost, a više obrambeni mehanizam

te se obično trudio izbjeći kontakt pogledom i neprimjetno se stopiti s pozadinom.

On zapravo nikada nije kušao muesli. Uvijek ga je podsjećao na papigicu njegove bake, Vincea, koja je ime dobila po pjevaču Vinceu Hillu kojega je njegova baka obožavala no za kojega nitko drugi nikada nije čuo, vjerojatno čak ni gospođa Hill. Vince je živio u malom kavezu, papigica, ne pjevač, koji je visio iznad desnog rukohvata malog ofucanog samtenog divana smeđe boje — u sedamdesetima je dvadesetog stoljeća sve bilo smeđe — s dobrim pogledom na televizor. Njegova je baka stalno sjedila na lijevoj strani sofe s dugom cigaretom marke Rothmans International stisnutom njezinim koščatim prstima nalik na kineske štapiće, koja je lebdjela, opasno dugog vrška od pepela, između njezinih uskih usana namazanih ružičastim ružem i ogromne staklene pepeljare. No štos je bio u dnu Vinceova kaveza, vidite, u tim napola pojedenim sjemenkama, odbačenim ljuspicama zrnja i prosu. Na to je njega podsjećao muesli, na odbačenu hranu za papigice.

Ta ga je uspomena, kao i podrugivanje modernom svijetu, malo razvedrila; bila je to njegova omiljena razonoda. Pomisao o tome da neki nadobudni fitness-frik dan ne započinje namirnicom koja se smatra “superhranom” nego odbačenom silažom za ptice iz sedamdesetih godina prošloga stoljeća uspješno će ga, ako Bog da, pronijeti kroz jutarnju šihtu. A to mu je trebalo. Bilo je tek osam i četrdeset i pet, a on je već posustajao. Zapravo, pomislio je, povlačeći se tako u toplinu uspomena iz djetinjstva, osjećao se pomalo kao taj bakin stari divan. Star i otrcan, malo iskrzan na rubovima, iskorištavan, također i pomalo mamuran, od čega, slutio je, nije patilo baš previše divana.

Toga se jutra ipak malo previše skrivao, previše je dugo blejao u staklenku s cerealijama, pa je umjesto da se stopi s pozadinom zapravo izazvao nervoznu pozornost talijanskog novo-pečenog bračnog para u kutu, koji se očito bio pitao je li s njime

sve u redu. Barem je pretpostavljao da su mladenci. Naravno, njegovu je ciničnom oku ta potreba da međusobnim drpanjem neprestano javno iskazuju svoju privrženost govorila da njihova veza nije počela davno. Još su uvijek bili u toj uzbuđenoj, znatiželjnoj, fizičkoj fazi ljubavi. Novina odnosa još se nije istrošila. Ah, pa dobro, bravo za njih, pomislio je, zašto ne? Odlučio je napraviti predstavu od svojih pokušaja da se doima zaposlenim pa se odmaknuo od staklenke s mueslijem da bolje namjesti starinsku filmsku kameru koja je služila i kao svjetiljka u podnožju stubišta. Bio je to jedan od mnogih načina da prostor ukrasi odavajući počast i izražavajući privrženost svom bivšem životu povjesničara filma; zidni sat u obliku filmske klape bio je drugi. Kretao se kao da je to neki neodložan posao, što je na neki način i bio; Richard Ainsworth je volio da sve bude na svome mjestu, a oko je kamere, iako svjetlo nije gorjelo, trebalo biti upereno prema stubištu, kao da iščekuje upečatljivi ulazak neke zvijezde.

“Monsieur?” To je izustio onaj mladi suprug podigavši ruku kao dijete u školi ili svaka odrasla osoba na ovome svijetu koja u restoranu pokušava privući pozornost. “Monsieur? Biste li mogli ugrijati moje mlijeko, molim?” Njegov francuski nije bio sjajan, što je Richarda malo osokolilo. Richardov je francuski bio prilično dobar, iako ne tečan, što je značilo da se neprestano bojavao da će dosegnuti strop svoje umješnosti konverzacije na tome jeziku, da će biti razotkriven kao Gordon Jackson u filmu *The Great Escape*, i da će upasti u zamku tako što će ga na prijevazu navesti da pozdravi na engleskome. To mu je bio izvor neprestane brige.

“Naravno, signor Rizzoli...” Uzeo je zdjelicu signorea Rizzolija. “A signora?”

“*Si, ovaj, s’il vous plaît*”, rekla je ispravivši se, lijepog smiješka najprije usmjerenog prema Richardu, a onda brzo opet prema svom suprugu, dok je za malim stolom u kutu svojom rukom tražila njegovu. *Mladenci se uvijek previše trude*, pomislio je.

“Imate li ikakvih planova za danas?” upitao je Richard jasno i glasno kada se odmaknuo. Signor Rizzoli se trudio odgovoriti

pritom mucajući, no prije no što je Richard stigao pitanje usluž-
no ponoviti na engleskome, sa stuba se začuo njegov savršeni
prijevod na talijanski.

“*Hai qualche piano per oggi?*”

Rizzolijevi su utonuli u zaprepaštenu tišinu kada je Valérie
d’Orçay elegantno kliznula niza stube. Njezina je poza bila bes-
prijevakorna, kao što je besprijevakorna bila i torba Louis Vuitton
koju je nosila u pregibu lakta i u kojoj se nalazila mala čivava
nadmoćnog izgleda. Valérie d’Orçay dominirala je prostorijom
onako kako je Kleopatra dominirala Egiptom i kada je stala na
posljednju stubu nemarno je oko kamere-svjetiljke odgurnula
ustranu da više ne pokazuje izravno u nju, kao da se želi otresti
upornog paparazza. *Kakav ulazak*, pomislio je Richard koji ju
je upoznao tek površno, kasno prethodne večeri kada se bila
prijavila. Došla je bila Norma Desmond¹ glavom i bradom i
toga je puta doista film bio taj koji se smanjio.

Odjevena u krem ljetno odijelo s ogromnim sunčanim
naočalama zataknutim u kosu prividnim je šarmom nikome po-
sebno izgovorila “*bonjur*” prije no što je psića odložila na stolac
i, uz nekoliko riječi utjehe upućenih tom sićušnom stvoru, sjela
njemu nasuprot. Richardu su na pamet opet pali njegova baka
i Vince, iako je ova situacija bila svjetovima udaljena od emisije
*Pebble Mill at One*², cigareta Rothmans i ofucanih sofa.

Pas je sa svoje gospodarice pogled skrenuo prema Richardu,
koji je stajao nepomičan, lagano zapanjen njezinim ulaskom, pa
prema Rizzolijevima čije su žlice s cerealijama lebdjele nadomak
njihovih otvorenih usta. Psiću je izvirivala samo glava, njegova je

¹ Fiktivni lik iz filma “Bulevar sumraka” redatelja Billya Wildera iz 1950. godine; Norma je bivša glumica i velika filmska zvijezda koja sanjari o svojim danima slave, namjerava se vratiti snimanju uz pomoć svog starog prijatelja, redatelja Cecila B. DeMillea, i svom novom prijatelju Joeu govori: “Ja sam još uvijek velika, filmovi su ti koji su se smanjili.” (*Nap. prev.*)

² Britanska televizijska emisija magazinskog tipa koja se emitirala uživo svakog radnog dana na kanalu BBC1 iz predvorja studijskog kompleksa BBC-a, od 1986. do 1996. godine. (*Nap. prev.*)

ogrlica optočena draguljima na stropnom svjetlu blistala poput disko-kugle. Činilo se kao da nešto čeka; svi su nešto čekali.

“Jeste li dobro, monsieur?” Kao i mnoštvo sredovječnih Francuskinja, ili možda kao sve sredovječne žene, ili možda jednostavno kao sve Francuskinje, Valérie d’Orçay imala je sposobnost raspitivati se o muškarčevoj dobrobiti na način koji je istovremeno bio izražavanje zabrinutosti i krajnje omalovažavanje, poput policajca ispred nesigurnog svjedoka. Gledala je izravno u njega, oštrim, prodornim pogledom koji bi svakog muškarca složio na pod.

Kada je došla večer prije bila je puna isprika što ga je ostavila čekati i pritužbi na promet koji se izlijevao iz Pariza. Bilo je mračno i on je tada već bio pomalo nacvrckan pa joj je pokazao njezinu sobu i ostavio je ondje. Nije bio primijetio da sa sobom ima psa, a ako ćemo iskreno, to je bilo protiv kućnih pravila. Iako, čini se, nije bio mnogo veći od papigice Vincea, pravila su pravila, a pravilo o tome da kućni ljubimci nisu dopušteni jasno je pisalo na svim mrežnim stranicama. To će zahtijevati malo delikatnosti, pomislio je premjeravajući je dok se bavio zagrijavanjem mlijeka za Rizzolijeve.

Bila je klasično elegantna na onaj stereotipni francuski način: njezin je kratki bob bio obojen u tamnosmeđe i pristajao očima koje su bile tople, a ipak i rezervirane, prodorne i pronicljive. Bora je bilo i oko kutova njezinih očiju što je upućivalo na smijeh i zabavu no tamne šarenice, srž, govorele su da s njom nema šale. Njima je malošto promicalo, slutio je Richard, i osjećao se prilično samouvjeren. Nije sebe smatrao taštım; nije ga smetalo što izgledom odražava svoju dob i, uvjerio je sebe, dobro se držao u odnosu na druge muškarce u istoj životnoj fazi. Kosa mu je bila ravnomjerno siva na svim pravim mjestima, na sljepoočnicama se možda malo povlačila, kao plima na odlasku. Imao je malo istaknut trbušćić, no ništa što duboki udah i uspravno držanje ne bi mogli skriti, barem za sada. Da, bilo je mnogo gorih od njega, zaključio je, kao da je na tržištu

i kao da sam sebe mora oglasiti. Nešto što će možda zapravo uskoro morati učiniti. Možda. Nije bio sasvim siguran u to kakav je trenutačno njegov bračni status. Kći mu je rekla evo baš prošlog tjedna: “U terminima Facebooka, tata, ti i mama ste komplicirani”, kao da je to samo po sebi zadovoljavajuće i kao da nije zamka koja će ga uvući u živi pijesak nesigurnosti. No bilo kako bilo, za sada se pomirio sa svojim momačkim statusom i ako ga to čeka i u daljnjoj budućnosti, onda je, u svojoj pedeset i trećoj, i spreman na to. Možda više ne izgleda kao glavna zvijezda, no mogao bi se provući kao šarmantan karakterni glumac.

“Madame d’Orçay”, izgovorio je svojim najboljim francuskim naglaskom pokušavajući uspravnijim držanjem i dubokim udisanjem doimati se višim. “Bojim se da ćemo morati razgovarati o vašem psu.”

“Passepartout?”

“Da, ovaj, o Passepartoutu.”

Passepartout se, što mu je služilo na čast, doimao kao da Richardu dobacuje pogled u stilu “uzalud se trudiš, druškane”.

“O, ništa vi ne brinite zbog Passepartouta.” Elegantno je odmahнула rukom. “Njemu će biti dovoljna i zdjelica vode.” Izgovorila je to na engleskome, kao nekakav bahati pariški konobar, odavajući u istoj mjeri i zlovolju i olakšanje. No uz to je i srdačno slegnula ramenima, i sve to na način kojim se u jednoj te istoj rečenici uspjela iz parodije prometnuti u femme fatale i natrag. Richard je još malo dublje udahnuo, što je ona primijetila. “A ja bih, kad smo već kod toga, voljela i malo toplog mlijeka, molim vas, za moju vruću čokoladu. I možda kroasan.”

“Da, ali...” Passepartout je legao u svoju torbu, udobno se smjestivši unutra za dugi boravak.

“I molim vas, zovite me Valérie, Richarde. Boravit ću ovdje najmanje nekoliko dana pa nema potrebe da budemo toliko službeni, mislim. Nimalo ne volim formalnosti.” Time

se obratila Rizzolijima, koji su se, čini se, još čvršće priljubili jedno uz drugo.

Richard je zinuo da nešto odgovori, no nije imao pojma čime da počne, kako bi mogla izgledati sredina rečenice ili hoće li je uopće moći privesti kraju. Njegov je mozak usporen vinom pokušavao sagledati situaciju; da, ona je privlačna, da, prvi put nakon sto godina, imao je osjećaj, neka ga je žena nazvala osobnim imenom i nije mu rekla “monsieur” ili “oi” no isto ga je tako u manje od minute šarmantno odvratila od njegovih vlastitih pravila.

“Dakle, sad tu imamo i proklete pse, je li? Tako ti Krista!” začulo se siktanje sa stuba gdje je, na istome mjestu s kojeg se nedavno spustila Valérie, sada stajala madame Tablier. Njezina je uškrobljena bijela besprijekorna pregača bila u oštroj suprotnosti s neotesanim izrazima koji su joj izašli iz usta, krpom na dršku i vjedrom čvrsto stegnutima u rukama čije su šake bile glomazne kao u muškarca, ogromnom walkmanu na kasete u stilu osamdesetih pričvršćenom oko struka i narančastim slušalicama od pjene oko vrata. Kroz njih se moglo čuti Johnnyja Hallydaya kako se svojski trudi u rock baladi.

“Kao da stvari ovdje već ionako nisu proklete teške”, zarežala je dovoljno glasno da ju se čuje usprkos glasno raspjevanom Johnnyju, “sa svom tom ruljom koja svoja govna razvlači po cijeloj kući. A sad još i psi, je l’ te?” Teškim je korakom svladala nekoliko preostalih stuba i obratila se nikome posebno. “Kao da već nemam dovoljno posla čisteći krv s prokletih zidova.”

Drugo poglavlje

Da, u redu, ali, hoću reći... pa krvi nije bilo baš *toliko* mnogo, zar ne?" Neuvjerljivi se Richard okrenuo da se suoči s Valérie i madame Tablier koje su stajale iza njega na pragu jedne od spavaćih soba na katu. Dvije žene nisu mogle biti različitije, odijeljene gotovo svakim vidom svog života i pojavnosti koliko to uopće mogu biti, i kao takve teško da bi se mogle naći u istom društvu izvan nekog gadno nategnutog reality-showa. No sada su obje na licu nosile izraz zbog kojeg su se doimale gotovo kao da su sestre. Promatrale su ga sumnjičavim pogledom koji je graničio s nevjericom i koji kao da je govorio: "Problem zapravo nije u količini krvi, zar ne?"

Što se ticalo količine, Richard je bio u pravu. Krvii doista nije bilo mnogo. No desno od prekidača za svjetlo s vanjske strane kupaonice što je pripadala jednoj sobi nalazio se vrlo jasan tamnocrven otisak ruke, nalik nečemu što bi na satu likovnoga napravilo dijete. Prsti su bili ispruženi, iako lagano razmazani na vrhovima; dlan se vidio vrlo jasno, do te mjere da su uočljive bile i linije na njemu, a cijela je stvar izgledala poput nečijeg podrugljivog pozdrava. Richard se malo odmaknuo ne skidajući pogled s mrlje, glavu je malo nagnuo ustranu, kao likovni kritičar koji ne zna što da misli o tim suvremenim trendovima. Duboko je uzdahnuo, što je trebalo

zazvučati nestrpljivo, podrugljivo čak, nesumnjivo je to trebao biti uzdah osobe koja sve drži pod kontrolom, no zazvučalo je više kao jecaj iz dubine duše. *Ma baš tipično*, bio je sažetak njegove ocjene jutra do tog trenutka.

“Meni se to ne sviđa”, frknula je madame Tablier, i kako bi dodala težinu svojoj izjavi žestoko je uvredljivu mrlju napala svojom krpom na dršku. Richard je madame Tablier “naslijedio” kada je prije dvije godine kupio taj pansion sa svojom suprugom Claire. Ta je žena neprestano balansirala na rubu nevjerovatne drskosti, pred gostima je psovala kao kočijaš, sve ih smatrala nepotrebnim zlom punim mikroba koje samo stvara mrlje i općenito se doimala kao osoba koja toliko mrzi cijeli svijet da je na njezinoj besprijekornoj pregači, očito kupljenoj iz šale, umjesto *“Je place le bonheur au-dessous de tout”*, što bi se moglo prevesti kao “Meni je sreća iznad svega”, isto tako mogao stajati natpis “Slatka smrti, uzmi me odmah”. Da je na pregači pisalo “Meni je nesreća iznad svega”, to bi već mnogo više odgovaralo istini. No Richarda je podsjećala na neukrotivu Irene Handl³ i zato je bio sklon oprostiti joj gotovo sve. Osim toga, kako da ne uposli femme de ménage koja se preziva Tablier? “*Tablier*” na francuskome znači “pregača” i predstavlja imeničnu odrednicu koja je Richarda uveseljavala u teškim trenucima. Stajala je ondje, spremna za akciju, i držala svoju krpom na dršku kao da će se njome obraniti ako dotični okrvavljeni otisak ruke skoči sa zida i uštine je za stražnjicu.

“Ovo je baš zanimljivo, ne mislite li i vi tako?” Valérie d’Orçay situaciji je sada pristupila na hladniji, intelektualniji način. Ostali su je pogledali začuđeno. “Ne, stvarno”, nastavila je Valérie, revno prelazeći preko njihove očite sumnjičavosti. “Pogledajte.” A onda je podignula ruku da je usporedi s krvavom mrljom.

³ Irene Handl (1901. – 1987.), britanska karakterna glumica koja se pojavila u više od stotine britanskih filmova, poznata po uprizorenjima raznolike palete likova – od jezičavih konobarica, preko stanodavki, predsjednica upravnih odbora do kuharica. (*Nap. prev.*)

“Ne dirajte to!” psiknula je madame Tablier. “To je dokaz!”

“Pa neću ga dotaknuti!” odvrtila je Valérie kazališnim šaptom držeći i dalje ruku ispred sebe.

“Da, pa, i bolje bi vam bilo”, začuo se zajedljivi odgovor.

“Gledajte.” Valérieina je ruka lebdjela iznad crvenog otiska na zidu. “Vidite?”

“Više ne. Smeta nam vaša prokleta ruka.”

“Madame Tablier, pokušavam vam pokazati veličinu dlana...”

“A kakve to veze ima s bilo čime?”

Richard, prepun životnog iskustva, itekako je dobro znao u kojim se trenucima ne treba uplitati. Ranije je toga tjedna bio naletio na svoje dvije kokoši, Lanu Turner i Joan Crawford, koje su se natezale oko uginulog miša i tada se osjećao baš kao što se osjeća sada: prepusti sve njima i dopusti Majci prirodi da odluči o pobjedniku. Osim toga, prepirku na francuskome, zapravo gotovo sve što je uključivalo raspravu o emocijama, smatrao je lingvistički previše izazovnom i zahtjevnom. Valérie je polagano spustila ruku, obje šake položila na struk i namjerno se okrenula prema madame Tablier.

“Pokušavam vam nešto pokazati. Sada spustite tu svoju krpu i dopustite mi da objasnim.” Nikada nije vidio ikoga da tako dovodi u red madame Tablier, iako, morao je priznati, nikada nije ni vidio da bi netko to pokušao učiniti. No bilo da se radilo o nečemu u Valérijinim očima — s mjesta na kojem je stajao Richard nije mogao vidjeti o čemu je riječ — ili o jedva primjetnoj promjeni tona u njezinu glasu, starija je žena najprije trepnula, a onda je spustila krpu. Kada su ustanovile koja će ključati prva, Valérie je nastavila. Ponovno je podignula svoju manikiranu desnu ruku. “U toj je sobi boravio muškarac, je li tako?”

“Da.” Richarda je malčice prestrašilo vlastito petljanje u raspravu. “Monsieur Grandchamps. Odsjeo je u toj sobi prije.”

“Nizak muškarac?”

“Da, pretpostavljam da je tako, on...”

“Pa, sigurno je bio.” Bila je puna empatije. “Ja nisam krupna, a dlanovi su nam gotovo iste veličine.”

Richardu nije baš bilo jasno kakve bi to veze moglo imati s bilo čime, no Valérie je smatrala da je važno, a on se nije namjeravao prepirati s njom. No madame Tablier je bila još manje uvjerena i, nakon što je napokon krpu na dršku prislonila o zid, ispružila je svoj dlan. U usporedbi s njezinim, Valériein je izgledao kao da je dječji.

“Moj pokojni muž, Bog mu dao pokoj, običavao je govoriti da s takvim rukama mogu ubiti konja kao što ubijam piliće!”

U datim je okolnostima takva izjava zazvučala neobično pa su Richard i Valérie zaključili da će biti najbolje ne obazirati se na nju. Iako nijedno od njih dvoje nije moglo odvratiti pogled od tih šapa nalik na šunke.

“Pa, bio je on postariji gospodin, da”, rekao je Richard. Pokušavao je prisjetiti se tog čovca, no starac ni po čemu nije bio upečatljiv, a on se ionako rijetko kada dulje zadržavao u društvu gostiju kako bi s njima pročavrljao. “Nije bio krupan muškarac, ne. Zapravo je teško točno reći, ovaj, on je bio prilično...” Mučio se pronaći izraz na francuskome. “... pogrbljen”, dodao je na engleskome s notom isprike u glasu.

“Pogrbljen?” Valérie se doimala ljutitom, više na sebe zato što ne prepoznaje tu riječ, nego na sada uspaničenog Richarda.

“Da, ma, kako se to kaže?” Počešao se po glavi. “Ovaj...” Odjednom se osjetio pod velikim pritiskom pa se nagnuo naprijed pokušavajući pokretom dočarati držanje. “*Courbé!*” izgovorio je trijumfalnim glasom podu; zatim se uspravio, pucnuo prstima i gotovo pobjednički pogledao u Valérie. “*Courbé!*” ponovio je s olakšanjem. “Monsieur Grandchamps je bio *courbé*.”

“Okej.” Madame Tablier je to izgovorila s omalovažavanjem, kao da se već nasmrt dosađuje. “Shvatili smo.”

“Taj otisak nam govori mnogo toga, mislim.” Valérie je ponovno preuzela kontrolu nad situacijom, odnekuda je izvukla olovku i počela pokazivati prema zidu. “Ovo sadrži mnogo informacija...”

“*Dio mio!*” Uzvik se začuo s vrata, gdje je stajao signor Rizzoli i sada se usrdno križao.

“To je samo dječji crtež, signor”, rekla je Valérie na talijanskome, brza kao munja, iako se mladi Talijan nije doimao uvjerenim.

“Mogu li vam pomoći, signor?” upitao je Richard glasno na engleskome.

“*Più caffè, per favore, più caffè*”, rekao je ne odvrćući pogled s otiska ni na sekundu.

“Madame Tablier, biste li poslužili gospodina, molim vas?”

“Dakle, tako ćemo sada, ha? Ja ću obavljat’ sav prljav poslo dok vas dvoje ovdje zataškavate. Pih! Mogla sam znati.” Promarširala je pored signora Rizzolija i gundajući sišla niza stube.

“Upravo odoše moje povoljne recenzije na TripAdvisoru”, promrmljao je Richard nadureno kada je nervozni Talijan krenuo za njom.

“Što?”

“Ništa. Kako to mislite ‘mnogo informacija’? Informacija o čemu?”

“O tome tko je taj gospodin”, rekla je Valérie kao da je to najočitija stvar na svijetu. “Pogledajte” — ponovno je podignula svoju olovku — “ovo je linija života, no usporedno s njom proteže se manja linija, vidite?” Richard je kimnuo. “Glavna linija života teče odlučno, pokazuje snagu i vitalnost, a manja linija to potvrđuje. Vaš monsieur Grandchamps je vrlo otporan na bolesti, čini se. A ovdje, prema bazi životne linije, te se dvije crte razilaze. To ukazuje na usamljenika, na osobu koja se odvojila od svoje obitelji. Uvijek je bio sam, kažete?” Richard je prestao slijediti trag Valérieine olovke i sada se zagledao u

vlastite dlanove. Tužno ali istinito, i na njegovom su se dlanu linije razilazile. “Ova ovdje linija glave duga je i ravna, dakle bio je predan čovjek, no i tvrdoglav.” Richard je ponovno pogledao u svoj dlan, na kojem se linija glave jedva vidjela. “No to je zanimljivo; linija srca uopće se ne vidi, ili se stopila s linijom glave. To je dobro za muškarca, znači da je snažan, uspješan.”

“A za ženu?”

“Za ženu? Ne baš tako dobro. Prekida veze, remeti stvari, šteti. Evo, ovdje bi trebala biti linija braka. No nema je. Ponavljam, on je odlučan i visoko motiviran muškarac. Ne zanima ga brak ni suprotni spol, više je zainteresiran za sebe.”

“Možda nije bio oženjen?” usudio se predložiti Richard.

“Ne, prije će biti da je bio premlad da razvije liniju braka. No mi znamo da to ne može biti istina.”

“Ni ja nemam liniju braka”, rekao je Richard sjetno; ovo se pretvara u doista usrano jutro. “Samo bore.” Valérie se strogo zagledala u njega, pa u njegov dlan.

“Ne,” rekla je, “vi imate višestruke linije braka, pogledajte, barem tri.”

“Tri braka!”

“Ne nužno. To može značiti mnoge brakove, jedan brak i nekoliko afera, ili čak da imate jednu istinsku ljubav koju volite tripudat više od prosječnog muškarca.”

Richard je s gađenjem ruku stisnuo u šaku. “To je prilično neodređeno, ako mene pitate!”

“O da,” rekla je Valérie vedro, “čisti čiribu-čiriba” – sviđao mu se način na koji je izgovorila “čiribu-čiriba” – “no neki ljudi u to vjeruju i već sama ta činjenica cijelu situaciju čini zanimljivom.”

Madame Tablier se ponovno bučno pojavila na vrhu stubišta. “Cijela je ta frka poprilično uzbudila one Talijančice”, rekla je bez daha. “Pa? Jeste li već pronašli leš?”

“Leš?!” Richard je odjednom pogledao oko sebe; neobično, no ta mu pomisao uopće nije pala na pamet. Iako, nigdje nije ni

bilo mjesta na kojem bi se mogao skriti leš. Nije bilo garderobe, samo drvena šipka za vješalice. Krevet je bio pospremljen kao da u njemu nitko nije spavao, a ispod kreveta očito nije bilo ničega. U kutu se nalazio ukrasni kovčeg koji je kao i obično bio otvoren i iz njega se izlivala lavanda. Nije bilo nikakve prtljage. Zapravo, ako izuzmemo okrvavljeni otisak ruke, soba je izgledala spremna za novoga gosta.

“Sve je to lijepo i krasno”, rekla je madame Tablier, “no što je ta mrlja duže na zidu, teže će je biti ukloniti. Zato, ako nema nikakvog leša, možda je to samo nesretan slučaj i tip je zbrisao bez plaćanja.”

“Možda nešto slično tomu. Porezotina tijekom brijanja.” Valérie se doimala ispuhanom.

“Imao je veliku bradu”, rekao je Richard ušavši u kupaonicu. “Ne može biti porezotina od brijanja.” Počeo je otvarati i zatvarati ladice ispod umivaonika, provjeravajući da vidi ima li ikakvih tragova boravka.

“Onda krvarenje iz nosa?” nastavila je madame Tablier. “Moj pokojni muž, Bog mu dao pokoj, jednom je tako gadno krvario iz nosa da je kupaonica nalikovala podu klaonice...”

“Je li bio hemofiličar, taj vaš muž?” Valérie je uzdahnula; u njezinu je glasu bilo nezainteresiranosti, razočaranja činjenicom što se ta kratka pustolovina privela tako dosadnom kraju.

“Ne. Komunist do posljednjeg daha”, glasio je ponosan odgovor.

“Ne, htjela sam reći...”

“Ili...” Richard se pojavio iz kupaonice držeći malu kantu na pedalu. “Pao je preko ovoga, potrgao naočale i to je uzrokovalo krvarenje.”

“Da, pa, mogućnosti je mnogo, pretpostavljam.” Valérie se okrenula otići no Richard je naglo otvorio kantu. Unutra su bile slomljene i okrvavljene naočale.

Treće poglavlje

Kokoši su Richarda promatrale sumnjičavo, naginjući glave kustranu poput sinkroniziranih plivačica, no bez njihova usiljenog osmijeha. Lana Turner i Joan Crawford prestale su se natezati i sada su se pitale što se događa; zašto ih hrane u to doba dana? Nikada ih ne hrane u to doba dana. Treća iz njihove skupine, Ava Gardner, bila je u gnijezdu i glasno je proizvodila, glasnije no obično, zapravo, kao da se, usprkos tome što je bila najrevnija nesilica, žali što nešto propušta.

“Je li to način na koji ti razmišljaš, Richarde?” To je pitanje postavila Valérie koja se tiho, nečujno čak, pojavila pored njega-va ramena. Bilo je neobično, pomislio je, kako su se opušteno upustili u neku vrstu konverzacijske intimnosti. Od gospodina i gospođe do Richarda i Valérie, od *vous* do *tu*, i to sve u manje od sat vremena. Obično je trebalo proteći mnogo dulje da se prođe kroz minsko polje francuske etikete za interakciju. No sada se s Valérie ostvarilo brzinom munje, što je očito bilo ne-umitno, s obzirom na okolnosti. Richard se zbog toga osjećao polaskanim, obodrenim, iako nije znao zašto.

Naravno, mogućnost da je ovdje došlo do nasilja, umorstva čak, sugestija madame Tablier, sve je to imalo načina srušiti barijere. Kao u ratno doba, kada iznimne okolnosti požure stvari jer nema vremena za inzistiranje na ceremonijama. No na stranu to,

na zidu se i dalje nalazila krv i jednog gosta nije bilo. Richard je uživao u onome za što mu je mozak govorio da je nalet samopouzdanja, u novosklopljenom prijateljstvu s privlačnom ženom, no istovremeno ga je mučio katalizator svega toga, u obliku krvave mrlje.

Zinuo je odgovoriti na način za koji se nadao da će zazvučati kao tipični engleski stoicizam i inzistirati na tome da dok razrađuje sljedeći korak život ipak mora dalje.

“I meni bi bilo teško baviti se time, mislim, da sam na tvome mjestu”, rekla je Valérie, ne baš sućutnim glasom.

Prokletstvo! Uvukla mi se u glavu. Richard se u sebi trgnuo, sjeme kokošima bacio malo pregrubo i zauzvrat dobio prijekoran pogled Joan Crawford. *Žena čita misli!*

“Život mora dalje,” rekao je, “samo sam se želio malo pribрати, a ove dame ionako treba nahraniti.” Kroz kokošinjac se prolomilo glasno kokodakanje koje je zazvučalo podrugljivo, a Richardu je promaknuo kratak osmijeh koji se pojavio na Valérieinim usnama.

“I, što si zaključio?” upitala je prilagođavajući se njegovoj ulozi šutljivog glavnog lika.

“Pa...” Polagano je zatvorio kutiju sa sjemenjem.

“Je li već odsjedao ovdje, taj monsieur...”

“Grandchamps? Da.” Okrenuo se pogledati je no ona je čučala, s poda kupila sjeme i stavljala na svoj dlan da kokoši nahrani iz ruke, što je često pokušavao i sam, no od čega je odustao kao od neizvodljivog zadatka. Ljubomorno je promatrao kako joj Lana, Joan i ustreptala Ava prilaze bez ikakva sustezanja. “Ovo mu je bio treći boravak, možda četvrti; morao bih provjeriti u knjizi gostiju.” Nije mogao skriti zlovolju.

“Nisi siguran?” Ustala je i pljesnula rukama da s njih ukloni prašinu sjemenki. Kokoši su joj ostale stajati pri nogama poput poslušnih učenica.

“Pa, kao što sam rekao, morao bih provjeriti u knjizi gostiju.” Richard je izbjegavao pogledati je u oči.

“No ako je bio tako redovit gost, imao si prilike doznati nešto o njemu, zar ne?”

“Ne. Ne, nisam.” Želio je dodati da vodi pansion, a ne zatvor i da *razlog* gostova dolaska apsolutno nije njegov prokleti problem. No odlučio je držati jezik za zubima.

“Pa?” upitala je ona nakon stanke.

“Pa...”

“Hoćemo li baciti pogled na tvoju knjigu gostiju?” Posljednje je dvije riječi naglasila kao da ne očekuje baš previše.

“Što... sada?”

“Monsieur”, počela je, a iznenadna je formalnost u Richardovoj glavi uključila alarm; kao kad se roditelj posluži punim imenom svoga djeteta i kad ono što uslijedi nikada ne miriši na dobro. “Imate gosta koji je nestao, starog čovjeka. Na zidu ima krvi, a tu su i slomljene naočale. Predlažem da učinimo nešto po tom pitanju, što vi kažete na to?”

Nije pričekala odgovor, već je odmarširala. Iza nje Richardova su se ramena pogrbila. Ovo se nije trebalo dogoditi. Ne njemu. Bio je sasvim zadovoljan držati svijet na odstojanju; nije se baš da se skrivao, samo se nije gurao na prvu crtu. Statist, sporedni lik. No dok je promatrao svoju gošću kako odlazi odlučnim korakom — ne znajući, palo mu je na pamet, gdje on uopće drži knjigu gostiju — obuzeo ga je užasan, neugodan osjećaj da mu Valérie d’Orçay neće to dopustiti.

“Ako vam nije problem pričekati ovdje, donijet ću svoj laptop.”

Valérie je pogledom prešla po Richardovoj dnevnoj sobi sve upijajući. Richard je bio vrlo ponosan na to kako su on i madame Tablier njegov pansion držali urednim i čistim; naporno su radili da to bude tako i dizali su frku i oko najmanje mrljice na zidu ili su manijakalnim žarom uklanjali paukove mreže. No to je bio pansion. U velikoj su glavnoj kući stvari izgledale posve drukčije. Odsustvo je odanosti Tablierove

prema urednosti bilo jasno vidljivo. Gotovo kao da je njegovo privatno stanište bilo tavanski portret Doriana Graya, samo u vidu *chambre d'hôte*. Na svakoj je površini bilo knjiga, ukolo je ležalo pola tuceta praznih šalica za kavu, DVD-i bez kutija bili su razvučeni posvuda, a na malom blagovaonskom stolu stajale su dvije prazne vinske boce. Mogli biste reći da je to soba smetenog intelektualca, nekog profesora koji upravo radi na velikom otkriću. No mjesto je zapravo vrištalo "ovo je soba samca" i bez ikakvog valjana razloga Richard se zbog toga osjetio lagano posramljenim. No Valérie mu je dobacila širok osmijeh, raščistila malo mjesta na stolu prije no što je sjela odloživši Passepartouta, kojeg je pokupila iz salona, na stolac pored sebe, još uvijek u torbi. Pas se nije doimao nimalo impresioniranim svojim okolišem. "Evo me za minutu. Mislim da je ovdje negdje." Nestao je iz vida. "Gledao sam film sinoć na njemu."

"U redu", odgovorila je, a Richard je čekao neizbježno pitanje "Koji film?" koje, na njegovo razočaranje, nikada nije uslijedilo.

Vratio se dolje nekoliko minuta kasnije pronasavši na kraju stvarčicu ispod jastuka na lijevoj strani svog kreveta, uključio je, s olakšanjem ustanovio da u bateriji još ima dosta života i s nelagodom stao pored Valérijina ramena da nespretnim pokretima ukuca detalje sa svoje mrežne stranice za rezervacije.

Stranica se polagano počela učitavati. Richardov je drevni MacBook, s olovkom ispisanim žvrljotinama sa svake strane "miša", glasno zujao, gundajući poput starca koji ustaje iz naslonjača. Prvi je put između njih zavladała neugodna tišina; Valérie je sjedila ukočeno uspravna, gotovo odbojno oprezna, dok je Richard nervozno stajao iza nje. Naposljetku se učitala cijela mrežna stranica i Richard je škljocnuo na stranicu "Rezervacije" prije no što je Valérie, kao da joj je već dosta njihove zamorne interakcije, preuzela glavnu riječ i počela skrolati niz popis imena.

“Dupont, Faure, Favreau, Gosse, ah, Grandchamps.” Dvaput je škljocnula po imenu. “Vincent Grandchamps – pa, boravio je ovdje četiri puta.”

“Tako sam i rekao”, izustio je Richard zadovoljan sobom.

“Rekao si tri ili četiri puta”, odvrtila je ona blago ga koreći. “Zapravo je ovdje prenoćio četiri puta, uvijek sa srijede na četvrtak. Zašto?”

“Nije to baš...”

“Hoću reći, to je vrlo neobično, zar ne?”

“Mislim da ne...”

“Zašto bi neki starac postupio tako?”

“Pa...”

“Koliko je njemu bilo godina?” Naglo se okrenula da ga pogleda u oči.

Richard se počeošao po glavi. “Nemam blagog pojma.”

Pogledala ga je s nevjericom. “Zar tebe ljudi baš tako malo zanimaju? Kako to?” dodala je ljubaznije.

“Nije stvar u tome da ja...”

“Što misliš, koliko je meni godina?”

U mislima si je predočio svoj mozak koji se iskrivljava u nešto nalik portretu Edvarda Muncha pod nazivom *Vrisak*.

“Ne znam baš dobro odrediti dob”, rekao je polagano prije no što je brzo dodao: “ali bio je star. Jako pogrbljen. Nije mnogo govorio, no uvijek je morao visoko podignuti glavu da bi mi se obratio.”

“Zašto srijedom?” Ponovno se okrenula prema laptopu.

“Imao je i štap za hodanje. I debeo kaput i šešir. Čini se da je na dan tržnice uvijek bilo hladno.”

“Četvrtak je dan za tržnicu?” Ponovno se brzo okrenula prema njemu.

“Da”, odgovorio je oklijevajući, ne znajući što je upravo nenamjerno otkrio.

“Dakle tako!” Odjednom je postala puna entuzijazma, kao lovački pas kad otkrije mirisni trag, no jednako se tako iznenada vatra ugasila i ona je odmahнула glavom. “Ali zašto?”

“Možda ima obitelj u ovom kraju.”

“Zašto onda nije odsjeo kod nje?”

“Možda je ne voli.”

Udijelila mu je preko ruba naočala pogled koji je govorio da to nije vrijeme za šalu, što je smatrao pomalo nepoštenim jer se zapravo nije šalio.

“Postoji li ovdje i njegova kućna adresa?”

“Ljudi ne unesu uvijek tu informaciju; to ovisi o načinu na koji plaćaju”, rekao je, ispružio ruku preko njezina ramena i ponovno preuzeo kontrolu nad dijelom tipkovnice koji je glumio miša. Osjetio je da se ponovno napela. “O.” Brzo se odmaknuo. “Postoji kućna adresa. Obično ne provjeravam takve stvari.”

“Gdje je Vauchelles? Poznaješ li to mjesto?”

“Malo dolje niz cestu, još uvijek u Val de Follet”, rekao je Richard zbunjeno se češući po bradi. “Dvadesetak minuta odavde, tako nešto.”

“Mjesto je na ruti autobusa broj šest.” Madame Tablier se pojavila na vratima s izrazom lica koji je govorio da se približava oluja. Ruke je preklopila na grudima.

“Kako to mislite? Ruta autobusa broj šest? Je li to važno?” Richardu je bilo drago što je Valérie preuzela vodstvo; madame Tablier nije izgledala kao da će trpjeti njegova glupa pitanja.

“To je posebna linija”, odgovorila je ta krupna žena, iako oklijevajući, kao protiv svoje volje. “Vozi na dan kada je tržnica, kako bi ljudi iz drugih mjesta mogli doći i ogovarati.”

“I obaviti kupovinu”, dodala je Valérie.

“Uglavnom da ogovaraju.”

“Dakle, taj Vauchelles zapravo nije daleko?”

“Ima poprilično vožnje, dvadeset i pet minuta, rekla bi. Jedna od mojih sestara preselila se onamo, prije trideset godina. Otada je nisam vidjela.” Zazvučala je kao da govori o Bermudskom trokutu ili seocetu na drugom kontinentu, a ne o mjestu koje se nalazi u istoj dolini.

“Ali, zašto niste vidjeli svoju sestru sve od tada?”

“Što, da cunjam skroz do onamo? Pa nisam ja Jacques Cousteau. Za to vremena imaju samo babe tračare, a ne mi radnice. Ponekad se dopisujemo.”

Nastupila je tišina i Richard je uočio Valérijin iznenađen izraz lica. No on nije bio nimalo iznenađen. Sjetio se da su ih, kada su se tek doselili u taj tihi kutak doline Loire, bili upoznali s nekim susjedima uznemirenima zbog toga što se njihova kći “odselila”. Pokušali su izraziti sućut dok nije ispalo da je “odselila” u susjedno selo, udaljeno samo oko tri kilometra. Neki su ljudi na selu takvi; svaka promjena, koliko god mala bila, uvijek je ogromna.

“No bilo kako bilo” — madame Tablier je slegnula ramenima — “imam lošu vijest i dobru vijest.” Zastala je radi većeg učinka. “Onaj par Talijana je otišao. Prestrašio se, valjda. Spakirali su svoje krpice i odjedrili. Platili su kešom — dvjesto eura, je li to u redu? — no bilo kako bilo, evo love. Prebrojte, ako mi ne vjerujete.” Približila se i na tipkovnicu laptopa bacila četiri novčanice od pedeset eura očito uživajući u tome kao pokerašica koja je upravo pokazala pobjedničke karte.

“To baš ne iznenađuje”, rekao je snuždeni Richard. “Krv, nasilje i tihi odmor u prirodi nisu naročito dobra mješavina.” Pokupio je novac i pedeset eura dao madame Tablier, koja ih je uzela bez riječi. “Evo još jedne loše recenzije.”

“A dobra vijest?” upitala je Valérie.

“To je bila dobra vijest.” Madame Tablier je podrugljivo frknula. “Jedna soba manje sutra za čišćenje i pedeset eura u mojem džepu. Ako misliš da je to loša vijest, tebi u životu ide prelako, djevojčice moja!”

Richard se odlučio umiješati, prije no što se situacija otme kontroli. “Onda, kako glasi loša vijest?”

“Netko je ukrao onaj prokleti krvavi otisak. Lijepo ga jednostavno izrezao iz tapete.”

“Što?” Richard je bio na rubu da pomisli kako je to *dobra* vijest.

“A nestale su i ‘očale. Neobičan rasplet događaja, ako mene pitate.”

“Nestale su i naočale?”

Valérie je odlučno zaklopila laptop, kao da je odluka donesena. “Znala sam da su predobri da budu istiniti”, rekla je ne mogavši skriti svoju ozlovoljenost.

“Da, smrdjeli su na kilometar”, složila se odmah madame Tablier. “Gledala sam puno *Maigret*⁴, znate?” Iz njezinih je usta to zazvučalo kao prijatnja.

Richard nije imao ni najblažeg pojma o čemu to one govore pa je ostao šutjeti, no za svaki je slučaj poprmio zamišljen izraz lica.

Valérie je ustala i pokupila torbu s Passepartoutom pa su njih troje, Richard, Valérie i madame Tablier, nakratko ostali stajati u tišini.

“Pa, Richarde, što ćeš poduzeti po tom pitanju?”

“Ja... ovaj... pa.” Richard nije baš bio siguran da se išta mora poduzeti po ikojem pitanju sada kada su tragovi, ako su to uopće bili nekakvi tragovi, nestali.

“To se čini ispravnim pitanjem”, zarežala je madame Tablier.

Richard, koji je zaključio da mu stoicizam više nije prijatelj, pustio je da mu glava defanzivno padne na prsa. Nije imao pojma što će “učiniti po tom pitanju”, a prokletu je dobro znao i da to, s obzirom na društvo u kojem se nalazio, vjerojatno više i ne bi bila njegova odluka.

---

⁴ Jules Maigret — fiktivni lik francuskog policijskog službenika kojeg je stvorio belgijski pisac Georges Simenon i iskoristio kao protagonista više desetaka kriminalističkih romana i priča, zbog čega je postao jedan od najpoznatijih fiktivnih detektiva u povijesti toga žanra. (*Nap. prev.*)